

Sarkis Hatspanian: Bir ömür: Ermeniliğin üç hali

Posted on 24/01/2018

Ankara’da yapılan ve ulusumun yaşamsal önem arz eden sorunlarından bir kısmını çalışma konusu edinen Sempozyum’un, okul ve dava arkadaşım Hrant Dink’in anısına düzenlenmesinden duyduğum samimi memnuniyetle, 1915 öncesi ve sonrasıyla yüzleşme, daha doğrusu yüzleşebilme medeni cesaretini gösteren herkesi, hepinizi, can-i gönülden kutluyorum.

Kendimi bildim bileli, evimizde hep göz yaşartan bir hüznün ve acıyla dinlendiğine şahit olduğum “Burası Muş’tur, yolu yokuştur, giden gelmiyor, acep ne iştir” şarkısının halkıma karşı yapılan soykırım kurbanı Ermeniler tarafından yakılan bir ağıt olduğunu, çok yıllar sonra Avrupa’da politik ilticacı olarak yaşamaya zorlandığım yıllarda öğrenmişim. Aynı yıllarda, doğup-büyüdüğü topraklardan aynı zorunlu sebepler yüzünden koparılıp esen yel gibi her yana savruluveren onbinlerce soydaşımınla beraber kendimin de “giden gelmiyor”ların kervanına katılmış olduğumun farkına vardım. Dedem Dzerun 1915 sürgünü olmuştu, babam Kevork Varlık Vergisi faciasının sebep olduğu sürgünü, bense 12 Eylül 1980 sonrası sürgünü yaşadım.

Bir soyun 3 nesline, 3 kader aynılığını yaşatan tek nedenin Ermeni olmak dışında başka da hiç bir açıklaması olmayan bir acının reva görülmesine mahkûm edilmiş benim gibiler, Ermeni insani için göç et(tiril)menin sadece “ertelenmiş 1915 sürgünü” olma anlamı taşıdığını iyi bilirler. Köksüzleştirme esas alındığında, aslında alınmak zorunda olduğunda demek istiyorum, 20. yüzyıl sonlarında Paris’e uçan benle, aynı çağın başlarında Der-Zor’a yürütülen dedem arasındaki tek fark, belki de her an fiziki bir eziyetle katledilme ihtimali dışında bulunma şansına sahip olmam dışında hemen yok gibidir!

Bu anlamda, 1915 geçmiş falan değildir, hatta o zaman hunharca katledilip öldürülenlerimizin artığının artığı sayılan tüm nesillerin hayatının zehir edildiği, canlıların “ölmekten de beter edildikleri” bir dünyada yaşamaya mecbur kılınmış olarak sadece fiziksel varlıklarını sürdürdükleri söylenebilir. Hatta günümüz koşullarında dünyasal varlığını her nerede ve hangi koşullarda olursa olsun sürdüren her Ermeni insanının, sanki kamburuymuş gibi ömür boyu beraberinde taşıdığı, bu açıklanması neredeyse imkânsız “özürlülük hal-i ruh iyesi”, hangi sözlükte ararsanız arayınız, eşanlam barındıran kelime karşılığını bulup-rastlayamayacağınız durum, yaşam tarzı ve biçiminin aktüel şartlarda vuku bulan bir felaket, yani katastrof kurbanı, bir facia mağduru olma niteliğini genetiksel miras edinen, ister-istememez taşınan pek ağır bir eşya gibi omuzlayarak yaşamaya zorlanmışlık hal ve durumu, 10 milyon insan tarafından günümüzde bile sanki “bir soyun kaderi” gibi algılanmaktadır !

Bu da “1915’in ta kendisidir işte” diyebileceğimiz reel sonuca varmamızı ve ulusuma karşı işlenen suçun, yani soykırımın geçmişten günümüze devam ettiğinin hem göstergesi, hem de o suçun mağduru olan bizlerin doğal canlı şahitliğinin tüm insanlık için kayda değer en önemli ispatıdır diye düşünüyorum. T.Adorno’nun “Günümüzde, insanın evindeyken kendini evinde hissetmemesi bir ahlâk sorunudur” sözlerini doğup-büyüdüğüm Kilikya’nın Alexandrette ve daha sonra yaşadığım İstanbul şehirlerinde, vücudumun, bilincimin her hücresiyle, her an hissetmiş biri olarak doğrulamayı kader bellemiş yüz binlerce soydaşımdan bir kısmı gibi “Ermeniliğin 3 halini” de yaşama tecrübem sayesinde varmış olduğum acı ve feci sonucun, 1915, Ermeni ulusuna karşı yapılmış bir soykırım olmanın çok daha ötesinde, kelimelerle anlatılması pek güç ve hatta henüz adı bile koyulmamış bir suç olduğu reddedil(e)mez bir gerçekliktir diye düşünüyorum.

Son 95 yılda, 1915’te ulusuma yapılanı GENOCIDE’e eşanlı ARMENOCIDE (Soykırım/Ermenikırımı) tanımlama denemelerinde bulunmuş olan herkesi çok büyük bir saygıyla anmakla birlikte, konu uzmanlığım dışında olduğundan, bununla ilgili fikir üretme ve yürütmeyi haddim görmüyor fakat sorunla ilgilenen, bilimsel araştırmalarda bulunan

insanların işaret edilen bu önemli mesele hakkında görüş bildirmesinin mutlak bir gereklilik olduğunu sanıyorum. Ermenilerin bin yıllardır kesintisiz olarak yaşadığı ata topraklarında, 1915 'ten yaklaşık yarım yüzyıl sonra bile doğup-büyüme şansına (!) sahip olan ve mecazi anlamda “tavşanın suyunun suyu” diye tanımlanabilecek yüz binlerden sadece biriyim. Aynı zamanda, doğduğum yerde (yani evim-yurdumda), ait olduğum etnik köken (ulusal kimliğim) yüzünden (!) insanca yaşayabilme koşullarının bulunmayışı nedeniyle, kalıp da kök salamadığımdan, yani soyumun, çeşidimin varlık ve devamlılığını sağlayabilme engellerinden hiçbirini aşabilmeye muktedir olamadığım için “dönüşü olmayan bir göçe” başvurmak zorunda bırakılanlardanım! Bizimkilerin tabiriyle GÖÇ, 1915 sevkiyatını çağrıştırdığından olsa gerek, sadece Der-Zor'a “ertelenmiş sürgün” olarak algılanmaktadır ve bu olgu Ermeni ağıdındaki “Giden gelmiyor, acep ne iştir ?” sözlerine bire-bir istinat etmekte/örtüşmektedir.

Zorunluluktan, mecbur edilmekten doğan “ertelenmiş” bu sürgün kafilesinde bulunup, onun insani mahveden olumsuz tüm etkilerini bizzat yaşadığım için söylüyorum: 1915 hiç de geçmiş falan değildir ve bu acı gerçeği itiraf etmeye insanın dili varmasa bile, Soykırım/Ermeni kırımını imhacı tüm korkunçluğuyla ve dahi tüm hızıyla şimdi de devam etmektedir diye ısrarla belirtmek, hatta haykırmak istiyorum!

Yaşımın ilk 18'ini doğduğum topraklarda, 10 yılını Avrupa'da, son 20 yılını da anavatanımın onda biri kadar küçük bir parçasında, ulusumun sadece dörtte birinin yaşadığı Ermenistan Cumhuriyeti'nde ve hep “kendi benliğimi” arayıp da bulmaya çalışarak geçirdim. Bunun ilk 28 yılının “azınlık” statüsünde geçirilmesinin akabinde, son 20 yılını toplumun % 99'unun soydaşlarımdan oluşan bir çoğunluk içerisinde yaşadığım halde “ulusal kimlik arayışım”, çabam, mücadelem hâlâ sürüyor olduğunun bilinciyle, kendimi, tabir-i caiz ise “ne idüğü belirsiz” bir yaratık, tekerlekli sandalye mahkûmu bir handicapé/sakat veya özürliye özgü hemen tüm “çok engelliliklerin toplamını” anımsatan “aşılamazları” topyekûn ve bir arada yaşıyor olduğumu itiraf ediyorum. Yani, kendimi kendi toprağımda (evimde) azınlık, diasporada, başkasının toprağında (evinde) azınlık ve sonuç olarak, kendi toprağımın ufak

bir köşesinde (evimin çok küçük bir odasına sığınmış) benim de ait olduğunu sandığım bir çoğunluk içerisinde bile azınlık olma hallerinden hiçbirinde “kendini kendi evinde hissetmeyenlerin karşılaştığı AHLÂK SORUNU”YLA cebelleşmek durumunda olanlardan olduğumdan, 1915 insana yapılan en büyük ahlâksızlık, insanın soysuzlaştırılıp-köksüzleştirilmesidir diyorum!

Ve bu barbarlığın, insanın insana karşı işlemiş olduğu, işleyebildiği veya işleyebileceği tüm suçlardan çok farklı bir... Bir... Doğrusu olguyu tanımlamada, farklı dillerden kelimelerin yardımıyla bile yaklaşık dahi olsa, “olma, varolma, yaşama” hal ve durumu(muz)u Ermeni olmayan insanlardan birçoklarına anlatmada ciddi zorluklar yaşıyorum. Binaenaleyh insanın soysuzlaştırılıp, köksüzleştirilmesinin bir HADIMLAŞTIRMA eylemi olduğunu düşünüyor, bunun da canavarca bir suç, korkunç bir vahşet olarak kabul edilmesi gerektiğini ısrarla vurgulamak istiyorum. Biyolojik anlamda zürriyetin devamlılığının durdurulması, üreyerek, çoğalmanın engellenmesi, insan doğasının zorunlu bir müdahaleyle değişime uğratılması, yani mahvedilmesi anlamını taşıyan HADIMLIK ne ise, buna eşdeğer bir aynılığın, sanki böylesi zorunlu bir varoluşun permanant bedbaht halini yükümlü (!) olarak sineye çekiyoruz.

Bu, bana başlı başına bir facia, daha doğrusu bir katastrof, açıklanamaz bir yaptırımın insanın doğasıyla, bilincine aykırı hal-i ruhiyesini yaşamaya “ömür boyu” mahkûm edilmişliğin “dayanılmaz” ezikliğiyle bilfiil bir “edilgenlik” halinin, kaldırılamaz ağırlıkta-gözle görülmeyen, elle dokunulmayan- bir yükü, sanki sürekli taşımaya kalkışarak, “sürünüyor olma” duygusunu hissederek “ne yapalım ki, biz de böyle ‘hayatta kalanlar’ olarak, ‘1915 artığı’ türe aidiyetimizi yaşamaya çabalyoruz işte” dememi gerektiriyor. Çünkü, HADIM bugünle, yarını olmayan, istese bile olmayacak, olamayacak OLMA halidir. Ve biz Ermeniler, bu ‘kendi doğasından alıkoyulmuş, menedilmişliğin’ dayanılması çok zor ruh haline mahkûm, tedavisi daha da zor bir hasta durumunu yaşıyoruz, kanımca ulusuma karşı işlenmiş EN BÜYÜK SUÇ bu işte!

1915 öncesi için söylenebilecek pek çok şey bulunsa da, sonrasında “ölmekten beter

olmanın” enva-i çeşit ve sonucunun, hiç de sıradan olmayan, hatta bize yapılanaya kadar örneğine rastlanmamış bir facianın mağdurları olmamızı belirtmek dışında, peki “ne yapmalı, nasıl yapmalı?” sorusunun cevabını vermek dışında, nafile “söylenecek başka söz de yok ki zaten” diye düşünüyorum. Benlik, yani kimlik kaybının bilince çıkarılmasının temelini teşkil eden ve bizden alınıp-çalınmamış, koparılamamış, hâlâ bizim olan tek şey: ORTAK HAFIZAMIZDIR. Bir de, 1991 Eylülünden beri Doğu Ermenistan topraklarının küçük bir parçasında tanınmış devlet statüsüyle varlığı aşına Ermenistan ve henüz tanınmamış durumdaki Dağlık Karabağ Cumhuriyetleri’dir.

İşte, sadece bu OLGULAR sayesinde, her şeye rağmen “güneşin altındaki yerini”, varlığını sürdürebilme kavgasını vermeye çalışan 10 milyondan fazla Ermeni insanından, SAHİP olduğu, bu TEK varlığı bile tüm dünyanın gözü önünde, utanmaz-pervasızca çalmak isteyen “T.C.” devleti adına politika belirleyen güçler, 1915’ten de 95 yıl öncesinin zifiri karanlıklarına sadık kalma seviyesinde olduklarını, 21. Yüzyıl uygarlığından da zerre kadar yararlanma arzu ve istekleri bulunmadığını, öyleki insana, insanlığa ne kadar uzak durduklarını göstermektedirler.

Bunun yanında GERÇEĞİN ahlâksızca inkârına kalkışan devletin vatandaşı sayılan, bu sempozyumun örgütleyicisi olan sizlerin varlığıysa umut verici olmanın da ötesinde, “Geçmişi unutmayacağız/Unutturmayacağız” duruşunun kendi tabirinizle “toplumsallaştırılması”, toplum bilincine ulaştırılması maratonuna çıkma kararlılığınız, henüz belki bir avuç, ama insanlık onurundan ödün vermeden VAROLUP-YAŞAMAYI gönüllü olarak seçen, belki de şimdinin on bin, yüz bin, milyonlarca sessizinin suskun vicdanını temsil edenlerinizin Ermenilerle yaşanılacak yarınları birlikte karşılama arzusunu gerçekleştirmeye önemli bir destek olması anlamıyla sevindiricidir.

Uzun yıllar, uluslararası arenada rezil edilme pahasına, 1915’i inkâr etmekle, aslında umutsuzluğunu örtbas etmeye çalışan-çırpınan, çaresizliğinden de ister istemez ‘manevra politikaları’ konusunda uzmanlaşan “T.C.” devletiyle, onun kuyruğu olma konumuyla, devekuşu misali başını kuma gömerek, var olan acı gerçeği görmezden gelip, geçiştirmeyi

isteyen, aynı devletin vatandaşı statüsünde ve hangi halktan olursa olsun, pseudo-aydın çevrelerin, insana yaraşmayan sessizliği ve sessiz olduğu kadar da ahlâksız maneviyatsızlığının yanında, insana özgü tek SESİ çıkarıp, dürüstçe bir SÖZ söylemeye kararlı olanlarınız, aydınlığın karanlığı er geç yeneceği, geleceğin mutlaka uygar insan elleriyle kurulacağına dair inancı(mızı)n var olmasının en gerekli-önemli kıstası, insanın insana güven duymasını sağlayacak bir girişim veya oluşumun da artık temelini atmalıdır diye umut etmeyi arzuluyorum.

Yalan ve inkârın temsilcisi “T.C.” politikasına aykırı bu onurlu duruş, aslında hem işlenmiş suçun itiraf edilmesi, hem de suça istinaden ceza-i uygulamanın belirlenmesindeki rolün, en önemli olarak bilinen, beklenen şahitliğin, toplumsal katılım sonucu işlenmiş olan suçun muhakemesine, sonunda görgü tanıkları statüsünde “toplumsal katılımını” çok arzulayıp da, pek uzun zaman beklediğimiz İNSANLAR tarafından yapılmasının er geç sağlanması anlamında ilk SOMUT adım olarak algılıyorum. Bu da, korkunç yalan ve inkârdan bilfiil ayrılıp-ayrışabilmenin, yani bir KOPUŞUN toplumsallaştırılması amacının gözetildiği, insanca, adaletli, doğru ve haklı bir düşüncenin yayılıp-yaygınlaşması yönünde atılan ciddi bir adımdır diye inanmak istiyor, bu girişimi, günlük, pratik bir çalışma platformuna dönüştürebilme amacını gütmeye halinde, Ermeni sorunuyla ilgili “ne yapmalı, nasıl yapmalı ?” sorusuna verilecek olası her cevabın “yaşama hakkı olmalı” prensibinin de yaşam bulması sağlanılabilir sanıyorum.

İncil’deki “sana yapılmasını istemediğin şeyi başkasına yapma” sözleri, konumuzun anlatılıp-anlaşılmasının önsözü olma değerindedir. Bu sözlerin içeriği algılanılır da, insanın kendini karşısındakinin yerine koymayı becerebilmesi başarılabilinecek olsa, tüm soru(n)lar kolaylıkla cevap bulur, mutlaka çözüme vardırırlar diye düşünüyorum. Bunun için de tabii insandan tek beklentim(iz)in “cogito, ergo sum” - [düşünüyorum, o halde varım] yetisine sahip olma kıstas-ölçütüyle bağlamak olması gerekir, yani bu ancak böyle formüle edilmelidir diyor, öyle düşünüyorum. Bence, konu 1915 olduğunda bu ölçütün işlevini sınırsız bir özgürlükle yerine getir(e)meyen her kim olursa olsun, pek doğrudan, onun beşer-

i aleme aidiyeti mutlaka sorulmalı, sorgulanmalıdır.

Düşünme yetisi eksik mahlûkların hangi gezegene ait yaratıklar/mahkuklar olduğunu bilip-öğrenmeye ihtiyaç dahi olmadan, insanlar arası ilişkiler ve 21. yüzyıla dair “ben, çağımın insanıyım” iddiasında bulunan tüm insanlık üyeleriyle, kafa kafaya verip, “Benim Kâbe’m insandır” anlayışı etrafında, geç kalınmaksızın ve hep beraber “Halil İbrahim sofrasına” oturulmalıdır diyorum.

Bu, “ne yapmalı ?” sorusunun, her şeyden önce gelen, önemli ve temel teşkil eden gereklilikte olduğuna emin olduğum bütün cevaplar içinde EN “olmazsa olmazdır” işte! Yani, işin doğrusu, yolun doğru tutulması sadece bu ölçütün sağlanabilme koşullarının yaratılmasının var olmasına bağlıdır.

İkinci gereklilik ise, “Ermeni meselesini”, 1915 soykırımıyla ilgilenen, konuyu irdeleme, sorunu anlama ve çözüm arama iyi niyetlisi her insanın, kendini Ermeni insanı yerine koymayı becerme, Ermeni hissetmeye çalışması zorunlu bir ihtiyaçtır.

Üçüncü gereklilik, eşyalara kendi adlarını verebilmeyi becerecek kadar doğru, dürüst, namuslu, haklı ve adil olmayı, yani aydın olmayı, olabilmeyi başarmaya çalışmaktır. Bu, öldüren zehire karşı etkili tek panzehiri kullanabilmenin, yaşamı savunmanın, derde derman olmanın, hastalığı yenme istek ve azminin zaruri gerekliliğidir.

Dördüncü yapılması gereken, öğrenmektir. Gerçek, sadece bilenlerindir, onlara ait bu olgu hakkında söz hakkı elde etmek, isteyerek, ter dökerek, inatla çabalamak, öğrenmek demektir. Gerçeğin bilinmesi içinse, “bilenlerin bilmeyenlere anlatması” gerekir, öğretim, yani bilgi, bilgilendirme, sadece iletimin, iletişimin sağlanması halinde gerçekleş(tiril)ebilir. Gerçek, hakikaten de algılanamayacak derecede inatçı, akıl almaz ölçüde de direngen ve güçlüdür. Zamanaşımına uğramayan, her şart ve koşula dayanabilme özelliğine sahip olması sayesinde GERÇEK hep öğreticidir. Öyle ki, gerçeği öğrenmek gereklidir, gerekliliktir. “Ne

yapmalı ?” sorunsalına verilesi tüm cevaplar, sadece sıralanan bu ve bunun gibi gereklilik zincirinin halkalarının iç içe ve bir arada olmasıyla doğrudan bağlantılıdır. Bilimsellik şartlarının oluşmasının tek koşulu, GERÇEĞİN bilinmesi, bulunması olduğundan “Ermeni meselesi”, aslında “Ermeni Gerçeği” olarak da tanımlanabilecektir, çözüm arayışları vs. ile -bütünüyle, klasik anlamıyla demek istiyorum- bilimsel bir sorundur. Bilimsel yaklaşımın gösterilmesi gereğinin öncelikli şartıysa “Ermeni meselesi” diye adlandırılan olgunun özü-anlamı-içeriği çok doğru olarak algılanmalı, diagnoz ona göre verilmeli, çözüm de buna istinaden önerilmelidir düşüncesindeyim. Bu nedenle de, Ermeni meselesinin, 1915 soykırımı gibi bir ulusun sadece kanlı katliamlara uğratılması sonucu vuku bulan, can-mal-mülk kaybına neden olan sorunlarla sınırlanamayacağı, binyıllardan beri kesintisiz olarak kendi ata topraklarında yaşamış bir ulusun vatansızlaştırılması, kökünden sökülüp atılması, yani bir işgal ve imha, bir kimliğin (dil-tarih-kültür-coğrafya) kaybına sebebiyet suçunun işlenmesine alternatif olarak oluşturulan bir Ermeni Davası olarak görülmesi-anlaşılması gerektiğinin tek doğru olduğunu belirtmek istiyorum. Bu, o kadar öyle ki, Ermeni davasının tüm var olma geçmişi, bugünkü varoluşu ve adil sonuca varılma yarınlara kadar (hep açık ve kanayan bir yara olma hali) sürerek var olacak olmasının reddedilmez bir gerçek olarak görülmesi ve bilinmesi, inatçı gerçeğin hiç kuşku bırakmayan önemli göstergeleri olarak algılanmalıdır.

Burada bir parantez açarak belirtmek isterim ki, tarihsel amacı itibariyle, bize ulaştırılan bu sempozyumun tanıtım sunusunda bildirildiği gibi “Ermenilere yönelik soykırım, onların uluslaşma sürecine yönelik” değil, bağımsız bir devlet kurma “tehlikesini” bertaraf etme amaçlıydı ve bu nedenle de sadece beyin özürlü hastaların hayalinde doğabilecek bir Türkistan-Turan’ının gerçekleşmesine engel teşkil eden ciddi bir varlığı, Ermeni ulusunu tümüyle yok etme ve 5 bin yıllık geçmişi olan Ermenistan’ı ortadan kaldırma gibi korkunç bir planın “olmazsa olmaz” parçasıydı.

Ermenilerse, anavatanları Ermenistan’da, ulus tanımının 20. Yüzyıldaki kullanım anlam ve içeriğine (aynı toprak üzerinde birlikte yaşama, dil, din, kültür ve kader birliğine sahip aynı

ulusa aidiyet hal ve durumunu), 5. yüzyıldan beri iç veya dış unsur(lar) tarafından zoraki bir değişime (Osmanlılar döneminin insanlık dışı, onlarca kanlı katliamları sonucu, demografik akıl almaz bir katastrofa uğratılmış olmanın dışında) kesintisiz olarak tam bin beş yüz yıl ORTAK olarak yaşama tecrübesiyle varlıklarını sürdürmekteydiler. Ve ulusal bağımsızlığını elde etmek, insanca bir yaşam amaçlı, yani birkaç on yıl sonra Birleşmiş Milletler tarafından tanınan “ulusların kendi kaderini, özgürce kendileri tayin etme hakkını” elde etme dışında bir isteği olmayan ulus durumundaydı.

O dönemde, her ne kadar Osmanlı ve Rus İmparatorlukları tebaalı olsalar da, yaşadıkları toprakları hep bir anavatan, yani bir ulusun yurdu olarak belleyip özümseyerek yaşamış olan Ermenilerin, özgür, bağımsız ve birleşik, kendi kendilerini yönetebilme hakkını realize edebilecekleri bir Ermenistan devleti kurulması dışında bir arzusu bulunmuyordu. Osmanlı İmparatorluğu sınırları içinde var olan (Macar, Rumen, Sırp, Hırvat, Sloven, Karadağ, Arnavut, Bulgar, Elen, Arap vb. gibi) birçok halkın aynı amaçlı haklı mücadelesinin başarıyla sonuçlanmış onlarca örnekleri göz önüne alındığında, Ermeni davasının gerçek anlamda ne olduğunu ve 1915-1923 yılları arasında Ermeni ulusuna karşı gerçekleştirilmiş olan soykırımın tüm neden ve sonuçlarını hiç zorlanmadan anlama olanağımız olur. Bu tarihsel gerçeklerin bilinmesi, belirlenmesi ve doğru tanımlanmasıyla ilgili soru(n)lar etrafında politik duruşumuzu netleştirmeyi başaramazsak, ne “ne”, ne de “nasıl” anahtar sorularının kilitlerini arama ve bulma şansına sahip olamayız!

“Elimizi çabuk tutmazsak, hamile gâvur Ermeni kadını Ermenistan adlı bir çocuk doğuracak” zihniyetini yukarıdan aşağıya yayma, yaygınlaştırma sonucu toplumsallaştırılmasını başaran ülke iktidarı, insanlık tarihinin en büyük suçunu, insanı insana kestir(t)meyi sağlayarak işledi. Ermenilere yapılan soykırımı planlayanlar her ne kadar kafatasçı, ırkçı bir ideolojiye tapan küçük, sinirli bir grubun üyeleri olsalar da, yapılandan çıkarı olan, başta Türk ve Kürt nüfustan olmak üzere, Laz, Çerkes, Çeçen, Azeri, Türkmen ve Zaza halklarından, sünnisi, alevisiyle, onbinler, yüzbinlercesi, hem kanlı katliamların gerçekleştirilmesinde, hem de Ermeni yurdunun ve bir ulusun yarattığı hemen

tüm değerlerin işgaline katılarak, var olan taşınır ve taşınmaz her tür zenginliklerin paylaşılmasında aktif rol alarak çıkar birliği yaptılar.

Bu, bence insansızlaşma suçuna bilinçli ve gönüllü olarak iştirakin değişik halkların “devlet görevlisi” olmayan “sivil” kesiminden, her çeşit, inanç ve sınıfından olan yüz binlerin, aynı çıkar ve amaca hizmet etmiş olmalarından hareketle, insanlığa karşı işlenmiş soykırım suçunu planlayanlarla uygulayanlar arasında kesinlikle hiç ama hiçbir fark bulunmamaktadır. Yani suçun hem işlenme esnasında, hem de varılan sonuca payidarlık aşamasındaki, öldürüp-yok etmekten tutun, çalıp-soyarak yapılan alan-talan uygulamalarında görülen “kader birliği” suç ortaklığının en büyük göstergesidir. Günümüzde, bunun “farklı çıkarlara” dayanan sonucu gereğince, aynı yurdu kimilerinin “T.C.”, başkalarının ise “Kürdistan” olarak adlandırması, aslında “dağdan gelip, bağdakini kovuyorlar” halk sözünün tartışılmazcasına doğrulanmasının en çarpıcı örneğidir.

Sunduğum örneği anlı-şanlı “komünist” diye bilinen bir şairin “Dörtünel gelip Uzak-Asya’dan, Akdeniz’e bir kısrak başı gibi uzanan bu memleket bizim!” dizeleriyle renklendirerek ve buna sahiplenmelerinde Osmanlı’nın üç hilalli bayrağını kendi partisine, en açık ve seçik anlamıyla, rezil bir geleneğin devamlılık sembolü olarak seçmiş ve “faşist” olarak tanınan M.H.P. olduğunu, üstüne basa-basa belirterek noktalarsam, hem doğru davranmış olurum, hem de vicdanımla barışık yaşamaya devam edebilirim diye düşünüyorum. Öyle ki, sonuçta Ermenilerin anayurdunu bilfiil işgal etmiş olanlar, hiç de imtiyazlı, şu veya bu kesit ya da çevrenin “çıkarıcı-fırsatçı” üyeleri falan değil, farklı etnik kimliğe sahip, değişik halklardan neredeyse her katmanı temsil eden, sayısı milyonları aşan ve 1923 sonrasının “T.C.” vatandaşı konumuyla rastladığımız insanlardır. Burada, üstüne basarak dikkat edilmesini çok rica etmek istediğim mesele, işte bu VATANDAŞLIK konusudur ve bana göre bu konuların konusudur!

Dedelerim tebaası oldukları devletin vatandaşlığından hiç bir zaman çıkmış veya çıkarılmış değillerdi, aksine Osmanlı tarihinde bile eşine rastlanmayan bir “Tehcir Kanununa” dahi %

100'lük bir "emre amadelik, akıl almaz bir itaat" göstererek harfiyen uymuş, ölüme doğru adım-adım yürümeği "millet-i sadıka"nın üyeleri olarak, örnek bir sadakatle yerine getirerek "hayatlarının en büyük yanışını" bile, belki de kaderin bir cilvesi olarak hayatlarıyla ödeyerek işlemişlerdi. Ancak, vatandaşı sayıldıkları devlet ve onun devamı olan "T.C.", milyonlarca Ermeni insanının hukuki haklarını, yani en önemli vatandaşlık hakkını tamamıyla çigniyor olmakla gezegenimizin başka hiçbir yerinde görülmemiş bir haksızlık-hukuksuzluk örneğini de pervasızca sergilemektedir.

Bence, "ne yapmalı?" sorusunun tüm cevaplarından en öncelikli derecede önem arz edenlerinden belki de en gereklisi, dünyanın neresinde bulunursa bulunsun, her Ermeni'ye dedesinin vatandaşlık hakkının hukuki olarak tanınmasını sağlamak olmalıdır. "2015'e 5 kala", yaklaşık yüzyıllık bu paradoksun merkezinde de zaten, suçu işleyenlerin vatandaş (aynı vatani paylaşanlar), mağdurların ise o statüden 'her nedense' (?) menedilmiş olmaları durmaktadır. Cellât-kurban halinin, "hem suçlu, hem güçlü" durumuna bire-bir eşdeğer olan bu hukuksuzluk örneği, soykırımın doğurduğu birçok feci sonuçtan bence en mühimdir ve 10 milyonu aşkın dünya Ermeniliğinin anayurt kaybına neden olmuş suçun şimdilere kadar süregelen bu haksızlık-hukuksuzluğun mutlaka ortadan kaldırılmasını gerektiren bir adalet sorunu olduğu, atalarının işlediği suçun bilincinde olan ve devam eden faciayı gerçekten durdurmak isteyen VATANDAŞLAR tarafından, bu adil istem hayatın her alanında yükseltilmeli, savunulmalıdır.

Kaybedilen bir ulusun anayurdu, kaybın sahibi de Ermeniler olduğundan, pek doğal olarak "ne yapmalı?" sorusunun akla gelen ilk cevabi, kaybedilen değerlerin bulunması yönünde somut adımlar atmak olmalıdır. Bence, bunun ilk ve en gerekli adımı, Ermeni yurdunun dumanı tüten külleri üzerinde kurulu, Birleşmiş Milletler üyesi devlet statülü "T.C." nin, 1915'le buharlaşıp yok olan VATANDAŞLIK hakkının Ermenilere geri döndürülmesinin sağlanması için, kendini çağdaş (aynı çağı paylaşan) tanımlayan tüm halklardan insanların, sivil toplum kuruluşlarının, var olan tüm hukuk kurumları nezdinde "buharlaşan Ermeni vatandaşını" arama-bulma amaçlı başvuru çalışmaları başlatılmalıdır. Önerim, tarihsel

adaletin yerini bulması ve değişik halklar, toplumlar arası var olmasını dilediğim(iz) güven ortamının yaratılması açısından olumlu gelişmeler bekleyen insanoğullarının umudunu yeşertir.

1915'ten sonra, eminim ilk kez hakkında söz açılan, konusu edilen bu sorunun tartışılması, Ermeni davasının toplumsallaştırılması çabalarının, insanlar arası ilişkilerde tüm uygar dünya tarafından kabul edilen "hak ve hukuk eşitliği" bağlamında, biz Ermenilerin de sizlerle aynı haklardan yararlanabilmemizin sağlanması açısından, yarınlar atılan pek önemli bir adım olacaktır. Soykırım öncesinde, Osmanlı İmparatorluğu sınırları içerisinde var olan 13 milyonluk nüfusun beşte birinden fazlası Ermeniydi, bu haklı istemin, vatandaşlık sorununun olumlu bir çözüme ulaşması halinde, geçmişteki orantıya oldukça yakın bir durumla karşılaşma olanağımız olur, bu da, eminim ki var olması arzulanan insani ilişkilerin tamamıyla farklı boyut ve koşullarda gelişebilmesini beraberinde getirecektir.

Meselenin var olan tek çözümü, soykırımın tanınması akabinde, Ermenilerin kendi vatanlarına geri dönüp yaşamaları ve kendi geleceklerini özgürce kendileri tayin etme hakkının kullanılması için, uluslararası hukukun öngördüğü tüm şartların yaratılmasının sağlanmasına bağlıdır. Ancak, bunun zorunlu bir yaptırım olarak anlaşılması ve birbirlerine uzak kalarak yabancılaştırmış halklarımız arası husumet, korku, kaygı, kuşku, güven yokluğu vb. gibi daha onlarca sorunların varlığını koruduğu günümüz ortamının değişebilmesi için çabalamak, toplumlarımızın bir gün mutlaka elde edeceğine inandığım insanoğluna layık kalitede, uygarca ilişkiler kurarak, barış içinde bir arada yaşamın hâkim olması düşlenen yarınlar için verilecek mücadeleye, yaşanmış travmanın tüm olumsuz etki ve sonuçlarını yok etmek için yorulmak, kendisini İNSAN olarak kabul eden ve hangi halktan olursa olsun HERKESE düşmektedir. Yaşadığımız dünyada, ne herhangi "adı var-kendi yok" kurum-kuruluşlar, ne de var olan ve henüz-olmayan başkaca bir güç, biz Ermenilere, 1915'le kaybettiğimiz vatanla, kimliği geri veremez.

"Kayıp ilanı" verircesine, bu "adı var-kendi yok" mercilere başvurup da "vatanımızı ve

kimliğimizi kaybettik, lütfen yenisini veriniz de, insan gibi yaşamaya çalışalım” demek durumunda da değiliz. 1915’te bizden çalınan bu BİZ’İ yitirmemiz nedeniyle, aslında biz artık BİZ de değiliz ki! Ne adımız-soyadımız bırakıldı, ne dilimiz, yazımız, türkülerimize eşlik eden sazımız! Binyıllar boyu damla oluşup var olan gölümüz, denizimiz kurutulup yok edildiğinden, kendi kendimizi bulabilmenin tek çaresi, tek yolu, bizi kendi evimize döndürecek olan yolu tutmak, soyumuzdan hayatta kalanlarla beraber aynı çatı altında toplanarak yaşamayı başarmaya, bu amacın gerçekleşmesi için çalışmaya bağlıdır.

Bizden çalınan evimize, yurdumuza geri dönme şartlarının oluşmasına çalışmak derken, “HEIMATLOS” milyonlarca Ermeni soydaşım gibi benim de anladığım ise, düzenlediğiniz sempozyum konularından “ne ve nasıl yapmalı ?” sorularına, öncelikle sizler tarafından verilmesini umutla beklediğim, İNSAN İÇİN ve İNSANA AİT birçok adil ve doğru fikir etrafında aydınca bir duruşla düşünmek, tartışmak, yorulmak ve sonuç ta üretmek: çözümler önermek, cevaplar bulmak-vermek olmalıdır. Sadece yarınımızı, geleceğimizi, insan onuru ve uygarlığını gözetmek, korumak ve savunmakla, insanca bir yaşamın yaratılmasını hedefleyenlerin inatçı mücadelesi, azmi ve kararlılığını toplumlar(ımız)a ulaştırmak göreviyse, hem çok büyük sorumluluk gerektiren insani bir erdem, hem de “çağının adamı olma” derdiyle var olan her AYDIN’ın, kendisini tanıma ve başkalarına tanıtma ölçütü olarak anlaşılmalıdır diye düşünüyorum. Aydın, her yerde, her zaman, hep, iyiden, haklıdan, doğrudan yana olduğu için “yaşadığı toplumun vicdani” olarak kabul edilir. Bunun, “T.C.” aydınları için de kuşkusuz böyle olduğunu görmek, sevinmek, inanmak, bu inancın tüm dünya halklarınca da saygıyla kabul görmesinin yaşayan şahidi olma beklentisi olan 10 milyondan fazla Ermeni insanı olduğu gerçeğini, bugün bu Konferans’ta yüksek sesle belirtme olanağını sağlayan tüm canlara teşekkür ediyorum. Halkımın, tabandaki insan ilişkilerinin, tavandaki “devlet ilişkilerinden” çok daha önemli ve değerli olduğunu anlayarak, atmış olduğunuz bu ilk adımı büyük, çok büyük bir memnuniyetle karşılayacağına eminim. Halklarımızın da bu gerçeği aynı şekilde algılamasını, tüm samimiyetimle can-i gönülden dilemek isterim. Friedrich NIETZSCHE, saptamalarından birinde “İnsanlarla yaşamak çok güç, çünkü susmak çok güç” der.

Sempozyuma çağrı-davetiyenizi edindiğim andan itibaren, beynime çivilenmiş bu çok doğru sözlerin etkisi altında, düşüncelerimi yazıya dökerken, Konferans düzenleyicilerinin susmayı hiç 'becerememiş' yürekli insanlar olduğu hakkında bilgilenmemin verdiği gönül rahatlığıyla, tüm duygu ve düşüncelerimi, şahsi vicdanımın süzgecinden geçirmeye özen göstererek, olabildiğince açık söz ve sınırsız bir samimiyetle dikkatinize sunmaya çalıştım.

Eflatun, yüzyıllar önce "Adaletsizliği işleyen, çekenden daha sefildir" demiş, ama ben, bu bilgenin ifade ettiğinden belki de daha etkili bir başka sözün düşünürü J.M.COETZEE için şapkamı çıkarmak istiyorum. O'nun, "İnsanların haksız yere çektikleri acılara şahitlik edenler, şahit oldukları acıların utançlarını da taşırlar" saptaması, bana göre çağımızı paylaşmak isteyen her insanı, Ermeni Davasını tüm anlam ve kapsamıyla, gerçekten anlamaya çağıran bir davetiye üzerine yazılmaya değer, en iyi, en haklı, en doğru sözdür. Saygılarımla. 24 Nisan 2010

Sarkis HATSPANIAN-Vardaşen Cezaevi-Yerevan/Ermenistan

24 - 25 Nisan 2010 tarihlerinde Ankara'da düzenlenen "Öncesi ve sonrası ile 1915 inkar ve yüzleşme" başlıklı konferansa Sarkis Hatspanian'ın cezaevinden yolladığı bildiridir

Diğer Yazıları: <https://tarihvetoplumlar.com/sarkis-hatspanian/>